

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Scopvs Biblicvs Veteris Et Novi Testamenti

Novicampianus, Albertus

Antverpiae, 1566

II. Creatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30443

CREATIO.

Verbo ex nihilo, &c.

55.28.

Quomodo & in quem finem Deus mundū creauit, docetur. Quem admodum autem in alijs perinul-
 tis inscitia & vanitatis notantur homines: ita & in his quæ ad creationem mundi pertinent. Alij enim æternū dicunt, vt Aristoteles. Alij materiā, ex qua factus est mundus, Deo coæternā asserūt, vt Seleuciani vel Hermiani. Alij ab Angelis nō à Deo factū, vt Menandriani, & Saturniani. Alij à trecentesimo sexagesimo quinto cœlo (nam plures cœlos ponebant) vt Basilidiani. Alij, vt Manichæi, finxerūt deos pariter æternos bonū & malū: & in bonas naturas, dixerūt, à bono conditas esse, materiam vitiosam à malo. Christiani verò diuinitus edocti credūt mundum & omnia quæ in eo sunt, visibilia & inuisibilia à Deo creata esse, idque ex nihilo per coæternum verbum suū do-
cente Psal. 37. firmati sunt, et spiritu oris eius omnis virtus eorū. Itē, Ipse dixit et facta sunt, mada nit & creata sunt. Quod & Paulus expressit de filio Dei loquēs: Qui est imago Dei inuisibilis, primogenit⁹ omnis creatura, quoniā per illū creata sūt omnia, quæ in
 D 2 cœlis

*Errores de mundi origine.**Seleuciani Menandriani.**Basilidiani Manichæi. 180.17.**Psal. 37.**Col. 1.*

Dies quibꝰ creauit omnia. cælis sunt, & quæ in terra visibilia & inuisibilia, siue throni, siue dominationes, siue principatus, siue potestates. Creatio-

51.1. nem mundi & contentorū in eo, Moses in principio libri Geneseos describit, in quo quod sex dies distincti narrantur, quibus Deus creasset omnia propter infirmitatem legentium (vt ferunt quidam) factum est. Qui nisi cum eis sermo tardius incedat, ad id quo eos ducit peruenire non possunt. Non igitur hanc dierum vicissitudinem per spacium temporis intelligendam aiunt, sed in his operum diuersitatem declarari, simul enim Deus cuncta creauit, dum vna voluntate multiplicem omnium specierum varietatem fieri disposuit. Quod cum illo congruere videtur. *Qui viuit in æternum, creauit omnia simul.* Sed nos principium Geneseos, compendium scribentes, missum faciemus, quod tãtis obscuritatibus est inuolutum, vt apud Hebræos cum exordio & fine Ezechielis, ante annos triginta non legatur, quemadmodum diuus Hieronymus refert. Illud autem firmiter credendum est, Deum à gubernatione omnis creaturæ minimè cessare. Sunt enim, inquit Augustinus, qui arbitrantur tantummodo ipsum mundum factum à Deo, cætera iam fieri

fieri ab ipso mundo, sicut ille ordinavit, & iussit. Deum autem ipsum nihil operari. Cōtra quos profertur illa sententia Domini: *Pater meus vsq; nunc operatur.* Et ne quisquā putaret apud se illum operari, non in hoc mundo: pater in me manens, inquit, facit opera sua, & sicut pater suscitatur mortuos, & viuificat, sic & filius quos vult, viuificat. Deinde quia nō solum magna atq; præcipua, verumetiam ista terrena, & extrema ipse operatur, ita dicit Apostolus: *Stulte, tu quod seminas, non viuificatur nisi prius moriatur: Et quid seminas? non corpus quod futurū est seminas, sed nudū granum sere tritici, aut alicuius ceterorum. Deus autem dat illi corpus, quomodo voluerit, & unicuique seminum propriū corpus.* Nec omnino audiendi sunt, qui putauerunt sublimes quidem mundi partes, id est, à confinio corpulentioris aëris huius & supra, diuina prouidentia gubernari, hanc autem imam partem terrenam & humidam, aërisque huius vicinioris, qui terrarum & aquarum exhalationibus humescit, in quo venti nubesque consurgunt, casibus potius & fortuitis motibus agitari. Contrarium huic loquitur Psalmus, qui cū explicasset laudem cœlestium, se etiam ad ista inferiora cōuertit,

Ioan. 5.

1. Cor. 15.

Error quorundā contra prouidentiam Dei in his inferioribus.

Psal. 48.

dicens: *Laudate dominum de terra, dracones, & omnes abyssi ignis, grando, nix, glacies, spiritus tempestatis quæ faciunt verbum eius.* Nihil enim tam videtur casibus volui quam omnes istæ procellosæ ac turbulente qualitates. Sed cū addidit: *Quæ faciunt verbū eius*, satis ostendit earū quoq; rerū ordinē, diuino subditū imperio, latere nos potius, quā vniuersitatis deesse naturæ. Quod autē

Matth. 10.

ore suo Saluator dicit, vnum passerem non cadere in terram, sine Dei voluntate, et quod foenū agri post paululū mittendum in clibanum, ipse tamen vestiat: nōne confirmat non solum totam istam mundi partem, rebus mortalibus & corruptilibus deputatam, verumetiam vilissimas eius abiectissimasque particulas, diuina prouidentia regi. Deus igitur credendus est vsq; nunc operari, gubernās naturam: adeo, vt si conditis ab eo rebus operatio eius subtrahatur, intereant. Id quod testatur

Psal. 103.

Dauid: *Omnia à te expectant, vt des illis escam in tempore: dante te illis colligent, aperies te te manum tuam omnia implebuntur bonis: auerente autem te faciem tuam cōturbabuntur, auferes spiritum eorum, & deficient, & in puluerem suum reuertentur.* Et alibi: *Qui operit cælum nubi- bus, & parat terræ pluuiam. Qui produ-*

Psal. 140.

ti

ei in montibus fœnum, & herbam seruitu-
ti hominum. Qui dat iumentis escam ipso-
rum, & pullis coruorū inuocantibus eum.
Quæ omnia euidenter ostendunt, ni-
hil nasci, aut viuere, aut casu & viribus
tantum nostris, sed Deo dante, viuifi-
cante, & conseruante. Qui non est alli-
gatus secundis causis, quin potius eas
regit pro arbitrio suo.

*Vniuersa propter se-
metipsum, &c.*

Quemadmodū mundus propter ho-
minem, ita homo propter Deū (quāuis
ille nullo eger) conditus est. Finis igitur
omnium rerum conditarū est, ut a-
gnoscat & glorificetur Deus. Quod
cū in alijs, tum in illo non tacuit Da-
uid; cū dixit: *Cæli enarrant gloriam Dei,
& opera manuum eius annūciant firma-
mentum.* Quibus verbis significat v-
numquenque ex cœlestium rerum con-
templatione, facillè peruenire ad noti-
tiam Dei. Ideo & Paulus ad Roma-
nos docet, diuinitatem in natura con-
spici, cū diceret: Inuisibilia Dei ex crea-
tione mundi, dum per opera intelligun-
tur, peruidentur: ipsaque æterna eius
potentia ac diuinitas. Cui simile est
illud Sapientiæ. 13. à magnitudine spe-
ciei & creaturæ, cognoscibiliter po-

*Finis rerū
conditarum.*

Psal. 18.

*In cognitio-
nē Dei, duo
ducunt scrē
ptura eius
et creaturæ.*

56. 23.

Roma. 1.

Augu. li. 2.

de Trinit.

D 4 terit

*Gētiles res
visibiles cō
tinentes ad
cognitionē
Dei vnius
peruenerūt.*

176.9.

*Vbi ageba-
tur de cog-
nitionē dei*

*Homo cur
rationalis
creatus.*

Eccle. 17.

58.11.

339.15.

terit creator horū videri. Proinde non defuere apud Gētiles qui gradibus rerum inferiorum ad cognitionem Dei vnius, hæc omnia gubernantis, peruenirent. Cernētes enim magnitudinem, pulchritudinem, ordinē, motum, dispositionem, vtilitatem, constantiam in mundo, crediderunt esse vnum, cuius vi & consilio hæc instructa sint & regantur. In quibus tamen nihil esset tam egregium, quin infinitis partibus sit infra primam causam, de qua re latius ante dictum est. Vt igitur homo ex operibus Dei, ad cognitionem Dei asurgeret, atq; ita in amorem illius raperetur, Deus creauit hominem ingenio sagaci, & causas rerum prouidente. De qua re Sapiens Hebræus ita scriptum reliquit, loquens de hominibus à Deo creatis: *Consilium & linguam, & oculos, & aures, & cor dedit illis excogitandi, & disciplina intellectus repleuit illos, creauit illis scientiam spiritus, sensu impleuit cor illorum, & mala & bona ostendit illis, posuit oculum suum super corda illorū: ostendere illis magnalia operum suorum. Vt nomen sanctificationis collaudent, & gloriari in mirabilibus illius, vt magnalia enarrēt operum eius, hæc ille, Neque solum ea de causa creatus est homo, sed & hominis conditor factus est homo, Paulo testan-*

restante. Dedit semetipsum pro nobis, vt Ad Tit. 2.
nos redimeret ab omni iniquitate, & mun-
daret sibi populū acceptabilem, sectatorem 196.8.
bonorum operum. Ad cognitionem Dei
pertinent & res gesta per manū Moy-
sis, aliaque miranda facta eius generis,
vt scriptura testatur: Mittam, ait Domi-
nus, manum meam super Aegyptum, &
educam exercitum & populum meum fi-
lios Israël de terra Aegypti per indicia
maxima. Et scient Aegyptij, quia ego sum
Dominus, qui extenderim manum meam
super Aegyptum, & eduxerim filios Israël
de medio eorum. Exod. 7.

Res gestae
per manus
Moysis.
Exod. 7.

Non quod ijs indi-
geret, &c.

Deum nullo indigere testatur scri-
ptura: Dixi Domino, Deus meus es tu,
quoniam bonorum meorum non eges. Et
Paulus, Deus qui fecit mūdum, & omnia
que in eo sunt. Hic coeli & terrae cūm
fit Dominus, non in manufactis tem-
plis habitat, nec manibus colitur hu-
manis, indigens aliquo, cūm ipse det
omnibus vitam & inspirationem, &
omnia.

Aug. lib. 8.
de Gen. c. 2.
Chryso. li. 1.
de prouiden-
tia Dei.

In bonitate, &c.

Imitatio Pauli ad Ephesios secun-
do. Deus, inquit Paulus, qui diues est in
D 5   mise-

Mundus
creauit
Deus.

miseri cordia, propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos, & cum essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Christo, cuius gratia saluati estis, & conresuscitauit, & confidere fecit in caelestibus in Christo Iesu, ut ostenderet in seculis superuenientibus abundantes diuitias gratiae suae in bonitate super nos in Christo Iesu. Haec ille. Et fitur propter ostendendas diuitias gratiae suae

59.4. in bonitate filium tradidit pro nobis, ita
 Aug. li. 11. & mundum in eum finem creasse credendus
 cap. 24. de est. De qua re Augustus. In eo uero quod
 Ciuit. Dei. dicitur. *Vidit Deus quia bonum est:* satis si-
 Gene. 1. gnificatur Deum nulla necessitate, nulla
 sua cuiusquam utilitatis indigentia, sed sola bonitate fecisse, quod factum est, id est, quia bonum est. Quod ideo postea quia factum est, dicitur, ut res quae facta est congruere bonitati, propter quam facta est, indicetur.

Ad imaginem & similitudinem, &c.

Aug. de def- Imaginem Dei, Augustus ait, pertinere
 sensia diu- ad naturam animae, non quod eius substantiae sit,
 nitatis, & cuius Deus, sed quod rationalis, quod intelle-
 de Gene. ad ctualis facta est a Deo: similitudinem uero
 lit. lib. 3. ad opus iustitiae, iuxta illud: *Sancti estote, quia ego sanctus sum.* Non desunt
 Chryso. in qui hoc quod dictum est, hominem creatum ad
 Gene. imaginem Dei, referant ad dominatum tra-
 56. 16. ditum

dictū homini à Deo. Verū diuus Paulus hanc controuersiam dirimit, cū ait: *Renouamini in spiritu mentis vestre, & induite nouum hominē, qui secundū Deum creatus est in iustitia. Et idē: Induistis nouum hominem, qui renouatur ad agnitionem & imaginem eius, qui creauit illum.*

*Ephe. 4.
270.2.
224.5.
Colos. 3.*

PECCATVM.

Primum autē hominem, &c.

Qua conditione DEVS primum hominem crearat, & quomodo ea exciderit, docetur. Conditionem hanc Augustinus sic expressit: Non eo modo quo Angelos condiderat Deus, ita condidit & homines, vt etiam si peccassent, mori omnino nō possent: sed ita, vt perfectos obedientię munere, sine interuētū mortis, angelica immortalitas, & beata aeternitas sequeretur, inobediētes autem mors plecteret damnatione iustissima. Hęc ille. Qui alibi ait, Deum nullam mortem fecisse hominum lege naturæ, sed merito inflictā esse peccati, quoniā peccatū vindicās Deus dixit homini, in quo tunc oēs eramus (virtute seminali scilicet) *Terra es, & in terram ibis*. Sunt qui affirmant, corpus hominis fuisse etiā in illo statu rerum subditū morbis,

*17.23.
Lib. 13. ca. 1
de Ciuitat.
Dei.
Quest. 19.
ad Orosiū.
Sapient. 1.
Ca. 15. li 13
de Ciuitat.
Dei.
Scotus.*